

**Міністерство внутрішніх справ України
Донецький державний університет внутрішніх справ**

Ісаєнко Ігор Володимирович

УДК 342.9:343.85:351.74 (477) (043.5)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРОФІЛАКТИКИ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ
НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Кропивницький – 2024

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Закладі вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
заслужений юрист України
Алфьоров Сергій Миколайович,
Донецький державний університет
внутрішніх справ,
старший науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії з проблемних питань
правоохоронної діяльності Криворізького
навчально-наукового інституту

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Кобзар Олександр Федорович,
Київський інститут Національної гвардії
України, начальник факультету
забезпечення державної безпеки

доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Дрозд Олексій Юрійович,
Бюро економічної безпеки України,
керівник Департаменту організаційного
забезпечення діяльності

Захист відбудеться 25 грудня 2024 року о 10.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.737.02 у Донецькому державному університеті внутрішніх справ за адресою: 25015, м. Кропивницький, вулиця Велика Перспективна, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького державного університету внутрішніх справ за адресою: 25015, м. Кропивницький, вулиця Велика Перспективна, 1.

Автореферат розіслано 25 листопада 2024 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Андрій ЗАХАРЧЕНКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Однією з важливих функцій держави є забезпечення громадського порядку та безпеки, що є необхідною умовою стабільної життєдіяльності суспільства. Реалізація цієї функції охоплює широкий спектр заходів, в тому числі тих, що спрямовані на профілактику протиправних дій, які посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Серед різних органів, що беруть участь у забезпеченні громадського порядку та безпеки, ключова роль належить Національній поліції України. Зокрема, відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» до основних повноважень поліції віднесено здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття заходів для їх усунення. Зазначене стосується й адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку. При цьому на сьогодні такі правопорушення залишаються одними із найбільш поширених, що вказує на доцільність пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності Національної поліції щодо профілактики цих правопорушень. Водночас існує потреба удосконалення нормативно-правових актів, положення яких становлять правову основу діяльності Національної поліції за вказаним напрямом.

Різні аспекти, що стосуються адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України та іншими органами правопорядку, розглядалися у наукових працях В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, В. М. Бевзенка, О. І. Безпалової, Ю. П. Битяка, С. С. Вітвіцького, В. В. Галунька, В. М. Гаращука, О. Ю. Дрозда, О. В. Джафарової, Р. А. Калюжного, О. Ф. Кобзаря, Т. О. Коломоєць, А. М. Куліша, Т. П. Мінки, О. М. Музичука, В. І. Олефіра, В. Ф. Погорілка, М. Ю. Романова, В. В. Сокурєнка, О. С. Юніна та ін. Особливо варто відзначити дисертаційні роботи В. І. Фелика «Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України» (2017), Я. О. Лакійчук «Адміністративно-правове забезпечення превентивної діяльності поліції» (2019), О. М. Кройтора «Адміністративно-правовий статус патрульної поліції як суб'єкта профілактики правопорушень» (2022), Н. В. Демського «Адміністративно-правове регулювання взаємодії підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України з іншими суб'єктами профілактики правопорушень» (2023). У вказаних дисертаціях зосереджено увагу на покращенні адміністративно-правового забезпечення превентивної діяльності поліції. Водночас, наразі постало питання перегляду та доопрацювання усталених підходів до з'ясування сутності, змісту та значення адміністративно-правової профілактики та визначення ролі Національної поліції України як одного з

основних суб'єктів профілактики адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки.

Викладене вище вказує на актуальність і доцільність наукового дослідження адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України, що обумовило вибір теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано з урахуванням Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року; Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2023 р. № 160 «Про затвердження плану заходів до 2024 року щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки»; Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 серпня 2018 р. № 706). Тема дисертації відповідає п.п. 11, 17 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020 – 2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 р. № 454.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є обґрунтування нових теоретичних положень щодо адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України, а також розробка пропозицій стосовно удосконалення такого механізму.

Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*:

- визначити сутність, види та зміст правопорушень проти громадського порядку та безпеки;
- охарактеризувати громадський порядок та безпеку як об'єкт адміністративно-правової профілактики;
- розглянути поняття та зміст адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України;
- проаналізувати стан нормативно-правового регулювання адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України;
- з'ясувати місце та роль Національної поліції України у профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки;
- дослідити повноваження Національної поліції України щодо здійснення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки;
- узагальнити зарубіжний досвід функціонування адміністративно-

правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки;

- визначити шляхи удосконалення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм профілактики Національною поліцією правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, методи аналізу, аналогії, індукції, дедукції застосовано для відбору теоретичного та емпіричного матеріалу та для опрацювання нормативно-правових основ механізму адміністративно-правової профілактики Національною поліцією України правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, зокрема, з'ясовано сутність категорій «громадська безпека», «громадський порядок», «профілактика», і ін. Метод класифікації, формально-юридичний та системно-функціональний методи застосовано для дослідження змісту адміністративно-правової профілактики Національною поліцією України правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку. Компаративістський метод використано для аналізу та узагальнення зарубіжного досвіду функціонування адміністративно-правового механізму профілактики таких правопорушень. На основі використання методів гіпотези і припущення підготовлено пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертаційній роботі обґрунтовано нові теоретичні положення щодо адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України, і розроблено пропозиції стосовно удосконалення такого механізму.

Наукова новизна одержаних результатів конкретизується у теоретичних положеннях і висновках, основними з яких є такі:

Уперше:

– визначено поняття «адміністративно-правовий механізм профілактики правопорушень проти громадського порядку і безпеки», під яким пропонується розуміти комплекс нормативних конструкцій, а також функціональних соціальних інструментів, які виступають об'єктом охоронної діяльності суб'єктів публічної адміністрації і громадськості, за допомогою яких забезпечується спокій

населення, охорона життя, здоров'я, прав та свобод, гідності громадян, створення сприятливих умов для нормального функціонування державних та громадських організацій, виховання поваги до суспільства та дотримання громадської моралі;

– обґрунтовано концепцію науково-методичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції, що включає розробку та наукове обґрунтування методів і підходів для запобігання правопорушенням, які загрожують громадському порядку та безпеці, аналіз сучасних викликів, вивчення передового досвіду, розробку інноваційних методик, наукове дослідження причин правопорушень, ідентифікацію груп ризику, створення програм соціальної реабілітації, проведення інформаційних кампаній та моніторинг ефективності заходів;

– запропоновано розширення повноважень Національної поліції шляхом законодавчого закріплення адміністративно-юрисдикційних повноважень, спрямованих на забезпечення можливості безперешкодного здійснення поліцейських заходів у ситуаціях, коли громадська безпека і порядок знаходяться під загрозою.

Удосконалено положення щодо:

– розуміння профілактичної діяльності поліції у сфері громадської безпеки і порядку як комплексу заходів, спрямованих на превенцію та протидію правопорушенням проти громадського порядку та безпеки, а також на виховний вплив щодо конкретних осіб і суспільства загалом з метою усунення негативних якостей, установок і тенденцій, що можуть вплинути на громадський порядок і безпеку;

– співвідношення профілактичної та превентивної діяльності Національної поліції України з конкретизацією, що вони співвідносяться як загальне та його процесуальний (процедурний) компонент, що включає в себе такі соціально-правові та адміністративні (адміністративно-юрисдикційні) дії, як запобігання та попередження правопорушень у сфері громадської безпеки і порядку Національною поліцією України, і визначає основний вектор функціонування Департаменту превентивної діяльності, що є її структурним підрозділом;

– змістовного наповнення поняття взаємодії поліції з іншими суб'єктами владних повноважень та громадськими формуваннями, котре характеризується як стійка, унормована та злагоджена співпраця зазначених суб'єктів щодо реалізації принципу виховання населення у дусі недопущення вчинення правопорушень, що посягають на громадський порядок та безпеку;

– системи взаємодії поліції із іншими суб'єктами профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки, здійснюваної в умовах воєнного стану, шляхом виокремлення напряму взаємодії із цивільними особами, які беруть участь у захисті України;

– переліку основних завдань, які належать до компетенції громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та здійснюються у взаємодії з органами Національної поліції у разі виникнення

надзвичайних ситуацій, шляхом доповнення його завданням із участі у заходах, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування і відсічі агресії;

– повноважень Національної поліції щодо профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки з обґрунтуванням пропозицій стосовно законодавчого закріплення повноважень поліції із забезпечення безпечного освітнього середовища, а також затвердження підзаконного нормативно-правового акту, спрямованого на врегулювання діяльності підрозділів Національної поліції із забезпечення безпечного освітнього середовища.

Дістало подальшого розвитку:

– теоретичні положення щодо розуміння особливостей профілактичної діяльності Національної поліції як такої, що включає виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень, які загрожують громадському порядку та безпеці, зупинення вже розпочатого правопорушення, зменшення або попередження його негативних наслідків, а також попередження повторного вчинення правопорушення особою, яка раніше вчиняла правопорушення;

– обґрунтування доцільності удосконалення нормативно-правового регулювання порядку взаємодії дільничних офіцерів поліції із дільничними інспекторами прикордонної служби;

– положення щодо унормування механізму взаємодії поліції з керівниками громадських формувань з охорони громадського порядку та органами місцевого самоврядування, в тому числі здійснення поліцією контролю та координації придбання, видачі та зберігання спеціальних засобів такими громадськими формуваннями.

Практичне значення одержаних результатів. Проведене дисертаційне дослідження сприяє розширенню та поглибленню існуючих уявлень про здійснення адміністративно-правової профілактики Національною поліцією правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у:

- *нормотворчій діяльності* – під час розроблення нових і вдосконалення чинних нормативно-правових актів, що становлять правову основу діяльності Національної поліції з профілактики правопорушень, які посягають на громадський порядок і громадську безпеку;

- *правозастосовній діяльності* – при плануванні, організації та проведенні попереджувальних заходів суб'єктами профілактики адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку;

- *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративна діяльність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Організація служби дільничного офіцера поліції» та «Поліцейська діяльність», а також розроблення науково-методичних програм для підготовки поліцейських;

- науково-дослідній сфері – як основа для подальших теоретико-правових досліджень, присвячених проблемним аспектам роботи поліції, зокрема, питанням адміністративно-правової профілактики Національною поліцією правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою роботою. Усі теоретичні положення і висновки, які викладені у дисертації і визначають наукову новизну дослідження, теоретичне і практичне значення його результатів, розроблені автором особисто. Наукові статті здобувача у фахових виданнях є одноосібними.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та висновки, узагальнені та сформульовані у дисертації, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях, зокрема: «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 2021 р.), «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Львів, 2021 р.), «Людина і закон: публічно-правовий вимір» (м. Дніпро, 2021 р.), «Роль права та закону в громадянському суспільстві» (м. Харків, 2022 р.).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у 9 наукових публікаціях, з яких 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому фаховому виданні, 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 196 сторінок, із яких 160 сторінок основного тексту. Список використаних джерел налічує 182 найменування і займає 22 сторінки; додаток викладено на 2-х сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; охарактеризовано методи дослідження; визначено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача; наведено відомості про апробацію та публікації результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Сутність, види та зміст правопорушень проти громадського порядку та безпеки» визначені особливості правопорушень проти громадського порядку та безпеки, наведено класифікацію таких правопорушень та охарактеризовано їх правову природу.

Конкретизовано, що громадський порядок – це обумовлена потребами

суспільства система врегульованих соціальними нормами відносин, що виникають у громадських місцях у процесі спілкування людей, яка має на меті забезпечення сприятливої обстановки функціонування суспільного життя, нормальних умов для праці та відпочинку людей, для діяльності державних органів, підприємств, установ і організацій. Громадська безпека – стан захищеності інтересів людини, суспільства й держави від суспільно небезпечних діянь і негативного впливу надзвичайних обставин, викликаних криміногенною ситуацією, стихійним лихом, катастрофами, аваріями, пожежами, епідеміями та іншими надзвичайними подіями.

Визначено поняття «правопорушення проти громадського порядку та безпеки» з уточненням, що це дії або бездіяльність, що порушують встановлений правопорядок і створюють загрозу громадському спокою, здоров'ю, моральності або безпеці громадян. Здійснено класифікацію правопорушень проти громадського порядку та безпеки за різними критеріями, такими як безпосередній об'єкт правопорушень та ступінь суспільної небезпеки.

У підрозділі 1.2 «Громадський порядок та безпека як об'єкт адміністративно-правової профілактики» здійснено комплексний аналіз громадського порядку та безпеки як об'єкта адміністративно-правової профілактики, висвітлено основні структурні особливості, пов'язані зі змістовним наповненням відповідного явища та поняття, що в свою чергу дозволило подальше надання його характеристики як комплексу суспільних відносин, щодо яких здійснюється профілактика.

Конкретизовано, що у профілактиці адміністративних правопорушень та профілактиці злочинності об'єктами профілактичного впливу є схожі за змістом, проте різні за суспільною небезпечністю явища та процеси. Схожість об'єктів профілактики адміністративних правопорушень та злочинів зумовлюється наявністю зв'язків між кримінальними та адміністративними правопорушеннями. Межі між ними гнучкі, і подекуди не достатньо чітко врегульовані, що прямопропорційно впливає на правильність правової кваліфікації вчиненого. Вплив на об'єкти профілактики адміністративних правопорушень здійснюють за допомогою різноманітних методів. За своїм змістом вони можуть бути спеціальними, економічними, організаційно-розпорядчими, соціально-педагогічними (переконанням, примусом), психологічними.

Підкреслено, що поліваріативність підходів до здійснення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки проявляється в можливості здійснення різноформатного впливу, а також участі у цих відносинах різноманітних суб'єктів, наділених компетенцією у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку.

У підрозділі 1.3 «Поняття та зміст адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України» розглянуто та доопрацьовано питання щодо

розуміння співвідношення профілактичної та превентивної діяльності Національної поліції. Сформульовано визначення поняття профілактичної діяльності поліції у сфері громадської безпеки і порядку.

Взято за основу підхід, згідно з яким під загальною профілактикою адміністративних правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, пропонується розуміти діяльність державних органів і громадських організацій (суб'єктів профілактики), спрямовану на виявлення причин правопорушень і умов, що сприяють їх здійсненню, розробку і здійснення заходів щодо їх усунення (заходи профілактики). Вона реалізується при активному використанні соціальних, економічних, політичних, правових та інших чинників. Спеціальна профілактика спрямована на попередження окремих видів правопорушень або їх вчинення окремими групами осіб. Поряд із цим індивідуальну профілактику адміністративних правопорушень вчені визначають як діяльність уповноважених органів з «індивідами», тобто окремими, конкретними людьми, носіями неповторних особливостей особистості, що сформувалися у результаті обставин їх розвитку, життєдіяльності та виховання.

В межах характеристики змісту профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України виокремлено: 1) профілактичні заходи – інформування населення про норми права, проведення виховних та роз'яснювальних робіт, організацію громадських заходів; 2) контрольні заходи – патрулювання, моніторинг громадських місць, проведення перевірок та рейдів; 3) оперативно-розшукові заходи – виявлення та нейтралізація потенційних загроз для запобігання адміністративним правопорушенням.

Досліджено питання щодо сутності поняття «адміністративно-правовий механізм профілактики правопорушень проти громадського порядку і безпеки» та запропоновано визначення цього поняття як комплексу нормативних конструкцій, а також функціональних соціальних інструментів, які виступають об'єктом охоронної діяльності суб'єктів публічної адміністрації і громадськості, за допомогою яких забезпечується спокій населення, охорона життя, здоров'я, прав та свобод, гідності громадян, створення сприятливих умов для нормального функціонування державних та громадських організацій, виховання поваги до суспільства та дотримання громадської моралі.

Розділ 2 «Адміністративно-правові основи профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Нормативно-правове регулювання адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України» надано характеристику нормативним джерелам регулювання профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки. Визначено характерні ознаки системи нормативно-правових актів, що регулюють здійснення Національною поліцією профілактики правопорушень

проти громадського порядку та безпеки. Запропоновано класифікацію таких нормативно-правових актів за юридичною силою та сферами застосування.

Звернено увагу на необхідність виділення в структурі Комплексної програми профілактики правопорушень в Україні окремого розділу стосовно профілактики правопорушень проти громадського порядку та громадської безпеки, з урахуванням особливостей правового режиму воєнного стану та перспектив післявоєнного відновлення.

Підрозділ 2.2 «Місце та роль Національної поліції у адміністративно-правовій профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки» містить обґрунтування позиції про те, що здійснення Національною поліцією України адміністративно-правової профілактики безпосередньо впливає на рівень правопорядку в державі та можливості зазначеного органу влади щодо забезпечення правопорядку в довгостроковій перспективі.

Проаналізовано механізми взаємодії Національної поліції України з іншими правоохоронними органами, місцевими органами влади та громадськістю. Зазначено, що ефективна співпраця між різними суб'єктами є критично важливою для успішної профілактики правопорушень і забезпечення громадської безпеки. Водночас наголошено, що роль Національної поліції України у здійсненні адміністративно-правової профілактики правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки є визначальною, оскільки зазначені правопорушення безпосередньо віднесені до адміністративної юрисдикції поліції.

Зауважено, що роль та місце Національної поліції України в адміністративно-правовій профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та безпеки проявляються в змісті цієї самої діяльності, що є системою заходів із запобігання вчиненню протиправних дій та здійснення виховного впливу на свідомість осіб з метою усунення їх негативних якостей та деструктивних упереджень. Найбільш виразно роль поліції проявляється в реалізації таких заходів, як: участь у розробленні та реалізації програм запобігання правопорушенням, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, а також спеціальних планів профілактики цієї групи адміністративних правопорушень; організація взаємодії з громадськістю (в тому числі з громадськими формуваннями правоохоронної спрямованості), органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями та установами у профілактиці адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки.

У підрозділі 2.3 *«Повноваження Національної поліції щодо здійснення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки»* охарактеризовано сукупність відповідних повноважень, а також методи та засоби їх реалізації.

Визначено, що повноваження Національної поліції України щодо

здійснення профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки включають адміністративно-правові заходи, що спрямовані на попередження правопорушень, забезпечення громадського порядку та безпеки громадян.

Наголошено, що повноваження поліції у сфері здійснення адміністративно-правової профілактики носять змішаний адміністративний характер, адже регламентуються різними нормативно-правовими актами та втілюються у прийнятті як дозвільних, так і обмежувальних рішень та реалізації відповідних процедур, що в свою чергу забезпечують профілактичну роботу не лише за напрямом протидії правопорушенням у сфері громадського порядку та безпеки, а й підтримання правопорядку загалом.

Підкреслено, що в залежності від виду профілактики (загальна, індивідуальна та спеціальна) уповноваженими посадовими особами Національної поліції може застосовуватись варіативний комплекс адміністративно-правових інструментів, спрямованих на здійснення конкретного соціально-правового впливу на тих чи інших членів суспільства, з урахуванням потреб правопорядку та відповідно до принципу законності.

Запропоновано доповнення Закону України «Про Національну поліцію» положеннями, які б закріплювали додаткові адміністративно-юрисдикційні повноваження поліції, спрямовані на забезпечення можливості безперешкодного здійснення поліцейських заходів у ситуаціях, коли громадська безпека і порядок знаходяться під загрозою. Аргументовано доцільність законодавчого закріплення повноважень поліції із забезпечення безпечного освітнього середовища, а також затвердження підзаконного нормативно-правового акту, спрямованого на врегулювання діяльності підрозділів Національної поліції із забезпечення безпечного освітнього середовища.

Розділ 3 «Напрями удосконалення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід функціонування адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки» досліджено досвід різних країн у сфері адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки, зокрема країн Європейського Союзу, США, Канади та інших.

Виявлено низку ефективних практик, що можуть бути корисними для України. Серед них: 1) комплексний підхід до профілактики, що включає залучення різних державних і недержавних організацій, інтеграцію зусиль поліції, соціальних служб, освітніх установ, громадських організацій для попередження правопорушень; 2) розширення кола програм «Community Policing», під якими розуміється активна взаємодія поліції з місцевими громадами, побудова довірчих відносин, спільне вирішення проблем безпеки на місцевому рівні (із урахуванням стану безпеки у відповідному регіоні чи територіальній громаді); 3) використання

сучасних технологій (комплексних інформаційних систем, що включають відеоспостереження, наявність аналітичних інструментів для моніторингу та прогнозування правопорушень, а також високу доступність (наприклад, у спосіб створення мобільних додатків для швидкого зв'язку громадян з поліцією); 4) профілактичні програми для молоді – спеціалізовані програми та заходи, спрямовані на попередження правопорушень серед молоді, залучення її до соціально корисної діяльності, навчання та працевлаштування.

У підрозділі 3.2 «Шляхи удосконалення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України» зазначено основні проблеми у відповідній сфері, серед яких недосконала нормативно-правова база, відсутність ефективної взаємодії з громадськістю та іншими державними органами, кадрові проблеми, недостатнє фінансування.

Запропоновано удосконалення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність поліції у сфері профілактики правопорушень, зокрема, внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині розширення компетенції та збільшення переліку практико орієнтованих гарантій діяльності поліції, а також деталізація та уточнення положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, що визначають юридичну конструкцію складів правопорушень проти громадського порядку та безпеки.

Наголошено на доцільності розроблення та затвердження примірної структури регіональних і місцевих програм профілактики правопорушень, а також методичних рекомендацій щодо формування та реалізації таких програм. Також рекомендовано розробити та впровадити програми активної взаємодії з місцевими громадами, включаючи створення громадських рад при поліцейських відділках, регулярні зустрічі з громадянами, спільні заходи та проекти.

Визначено, що ефективність профілактичних заходів потребує підвищення шляхом впровадження нових методів і технологій, запровадження регулярних тренінгів та навчальних програм для поліцейських, що включатимуть питання профілактики правопорушень, комунікації з громадськістю, використання сучасних технологій та інноваційних методик.

Обґрунтовано концепцію науково-методичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції, що включає розробку та наукове обґрунтування методів і підходів для запобігання правопорушенням, які загрожують громадському порядку та безпеці, аналіз сучасних викликів, вивчення передового досвіду, розробку інноваційних методик, наукове дослідження причин правопорушень, ідентифікацію груп ризику, створення програм соціальної реабілітації, проведення інформаційних кампаній та моніторинг ефективності заходів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробленні концептуального підходу щодо удосконалення адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. У ході проведеного дослідження отримано такі основні результати:

1. Конкретизовано, що правопорушення проти громадського порядку та безпеки являють собою дії або бездіяльність, що порушують встановлений правопорядок і створюють загрозу громадському спокою, здоров'ю, моральності або безпеці громадян. Здійснено класифікацію правопорушень проти громадського порядку та безпеки за різними критеріями, такими як характер правопорушень та ступінь суспільної небезпеки.

2. Аргументовано, що профілактична та превентивна діяльність Національної поліції України співвідносяться як загальне та його процесуальний (процедурний) компонент, що включає в себе такі соціально-правові та адміністративні (адміністративно-юрисдикційні) дії, як запобігання та попередження правопорушень у сфері громадської безпеки і порядку Національною поліцією України, і визначає основний вектор функціонування Департаменту превентивної діяльності, що є її структурним підрозділом. Конкретизовано, що профілактична діяльність поліції у сфері громадської безпеки і порядку охоплює комплекс заходів, спрямованих на превенцію та протидію правопорушенням проти громадського порядку та безпеки, а також на виховний вплив щодо конкретних осіб і суспільства загалом з метою усунення негативних якостей, установок і тенденцій, що можуть вплинути на громадський порядок і безпеку.

3. Запропоновано визначення поняття «адміністративно-правовий механізм профілактики правопорушень проти громадського порядку і безпеки» як комплексу нормативних конструкцій, а також функціональних соціальних інструментів, які виступають об'єктом охоронної діяльності суб'єктів публічної адміністрації і громадськості, за допомогою яких забезпечується спокій населення, охорона життя, здоров'я, прав та свобод, гідності громадян, створення сприятливих умов для нормального функціонування державних та громадських організацій, виховання поваги до суспільства та дотримання громадської моралі.

4. Визначено, що систему нормативно-правового регулювання адміністративної профілактики Національною поліцією правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, складають: 1) конституційні засади запобігання цим правопорушенням; 2) нормативно-правові акти, які встановлюють правові заборони вчинення правопорушень (Кодекс України про адміністративні правопорушення, і ін.); 3) законодавчі акти, що передбачають обов'язки працівників Національної поліції щодо здійснення

профілактичної діяльності (Закон України «Про Національну поліцію», постанови Кабінету Міністрів України, і ін.); 4) нормативно-правові акти, що регулюють організацію, порядок, форми і засоби діяльності щодо профілактики цих правопорушень.

5. Конкретизовано, що Національна поліція України виконує ключову роль у профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки, зважаючи на те, що профілактична діяльність поліцейських включає систему заходів, спрямованих на запобігання, превенцію, протидію вчиненню протиправних дій та виховний вплив на свідомість осіб для усунення їх негативних якостей та установок. Основні профілактичні заходи включають: участь у розробленні та реалізації програм запобігання правопорушенням, які посягають на громадський порядок та громадську безпеку, а також спеціальних планів профілактики цієї групи адміністративних правопорушень; організацію взаємодії з громадськістю, включаючи громадські формування правоохоронної спрямованості, органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, організації та установи у профілактиці адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки.

6. Систематизовано повноваження Національної поліції України щодо здійснення профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки. Запропоновано розширення повноважень Національної поліції шляхом законодавчого закріплення адміністративно-юрисдикційних повноважень, спрямованих на забезпечення можливості безперешкодного здійснення поліцейських заходів у ситуаціях, коли громадська безпека і порядок знаходяться під загрозою.

7. На основі аналізу та узагальнення зарубіжного досвіду щодо функціонування адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки виявлено низку ефективних практик, що можуть бути корисними для України, серед яких: 1) комплексний підхід до профілактики, що включає залучення різних державних і недержавних організацій, інтеграцію зусиль поліції, соціальних служб, освітніх установ, громадських організацій для попередження правопорушень; 2) розширення кола програм «Community Policing», що передбачають активну взаємодію поліції з місцевими громадами, побудову довірчих відносин, спільне вирішення проблем безпеки на місцевому рівні; 3) використання сучасних технологій, в тому числі комплексних інформаційних систем, що включають відеоспостереження, наявність аналітичних інструментів для моніторингу та прогнозування правопорушень; 4) спеціалізовані програми та заходи, спрямовані на попередження правопорушень серед молоді, залучення її до соціально корисної діяльності, навчання та працевлаштування.

8. Запропоновано шляхи удосконалення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки

Національною поліцією України. Зокрема, розроблено пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині розширення компетенції та збільшення переліку практико орієнтованих гарантій діяльності поліції стосовно профілактики правопорушень, а також уточнення положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, що визначають юридичну конструкцію складів правопорушень проти громадського порядку та безпеки. Обґрунтовано концепцію науково-методичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції, що включає розробку та наукове обґрунтування методів і підходів для запобігання правопорушенням, які загрожують громадському порядку та безпеці, аналіз сучасних викликів, вивчення передового досвіду, розробку інноваційних методик, наукове дослідження причин правопорушень, ідентифікацію груп ризику, створення програм соціальної реабілітації, проведення інформаційних кампаній та моніторинг ефективності заходів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ісаєнко І.В. Джерела адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 364-366.
2. Ісаєнко І.В. Місце та роль Національної поліції у профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2021. № 4. С. 224-228.
3. Ісаєнко І.В. Функціонування адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки: досвід Великобританії. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 297-301.
4. Ісаєнко І.В. Охорона громадського порядку на місці ракетного обстрілу в умовах воєнного стану. *Правові новели*. 2023. № 21. С. 224-228.
5. Ісаєнко І.В. Особливості адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2023. № 3(55). С. 284-289.
6. Ісаєнко І.В. Зміст і сутність порушення громадського порядку та безпеки: адміністративно-правовий підхід. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 9-10 квітня 2021 р.). Одеса : ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 74-77.
7. Ісаєнко І.В. Зміст правопорушень проти громадського порядку та безпеки. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 18-19 червня 2021 р. Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 119-121.

8. Ісаєнко І.В. Повноваження Національної поліції щодо здійснення профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки. *Людина і закон: публічно-правовий вимір* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 1-2 жовтня 2021 р. – Дніпро: ГО «Правовий світ», 2021. С. 54-57.

9. Ісаєнко І.В. Порушення громадського порядку та безпеки як об'єкт адміністративно-правової профілактики. *Роль права та закону в громадянському суспільстві* : міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 18–19 лютого 2022 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2022. С. 53-55.

АНОТАЦІЯ

Ісаєнко І.В. Адміністративно-правовий механізм профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2024.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. Визначено сутність, види та зміст правопорушень проти громадського порядку та безпеки. Охарактеризовано громадський порядок та безпеку як об'єкт адміністративно-правової профілактики. Розглянуто поняття та зміст адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. Проаналізовано стан нормативно-правового регулювання адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України. З'ясовано місце та роль Національної поліції України у профілактиці правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки та досліджено повноваження поліції щодо здійснення адміністративно-правової профілактики таких правопорушень. Узагальнено зарубіжний досвід функціонування адміністративно-правового механізму профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки. Запропоновано шляхи удосконалення адміністративно-правової профілактики правопорушень проти громадського порядку та безпеки Національною поліцією України.

Ключові слова: *адміністративно-правовий механізм, громадська безпека, громадський порядок, профілактика, правопорушення, Національна поліція України.*

SUMMARY

Isaienko I.V. Administrative and legal mechanism for the prevention of offenses against public order and safety by the National Police of Ukraine. – *Qualifying scientific work on manuscript rights.*

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Donetsk State University of Internal Affairs. – Kropyvnytskyi, 2024.

The dissertation is devoted to a comprehensive study of the administrative-legal mechanism for the prevention of offenses against public order and safety by the National Police of Ukraine. The essence, types and content of offenses against public order and safety are determined. Public order and safety are characterized as an object of administrative-legal prevention. The concept and content of administrative-legal prevention of offenses against public order and safety by the National Police of Ukraine are considered. The state of regulatory and legal regulation of administrative-legal prevention of offenses against public order and safety by the National Police of Ukraine is analyzed. The place and role of the National Police of Ukraine in the prevention of offenses in the field of public order and safety are clarified and the powers of the police regarding the implementation of administrative-legal prevention of such offenses are investigated. Foreign experience in the functioning of the administrative-legal mechanism for the prevention of offenses against public order and safety is summarized. Ways are proposed to improve the administrative and legal prevention of offenses against public order and safety by the National Police of Ukraine.

Key words: *administrative and legal mechanism, public safety, public order, prevention, crime, National Police of Ukraine.*

Редакційно-видавниче відділення відділу організації наукової роботи
Донецького державного університету внутрішніх справ
25015, м. Кропивницький, вул. Велика Перспективна, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4473 від 24.01.2013 р.
Підп. до друку 03.10.2024 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times. Друк RISO.
Папір офісний. Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.